

WORKIN' MOMS VE THE LETDOWN: NETFLIX'TE ANNELİĞİN TEMSİL OLANAKLARI ÜZERİNE¹

Çiğdem Yasemin ÖZKAN², Derya KURTULUŞ³

Makale Bilgisi

DOI: 10.35379/cusosbil.1139188

Makale Geçmişi:

Geliş 01.07.2022

Kabul 03.08.2022

Anahtar Kelimeler:

Dijital Yayın Platformları,

Annelik Temsili,

Netflix

ÖZ

Bu çalışmada günümüzün en büyük dijital yayın platformu olan Netflix'te yayınlanan ve biri Kanada biri ise Avustralya yapımı olan annelik temalı Workin' Moms ve The Letdown dizileri, günümüzde değişen anneliğin temsil olanakları bağlamında incelenmiştir. Nitel metodolojik perspektifin benimsendiği çalışmada Workin' Moms dizisinin 13 bölümlük ilk sezonu ile The Letdown dizisinin toplam 13 bölümden oluşan iki sezonu tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Özdüşünümsel bir perspektifin de dahil edildiği analiz, dizilerin genel anlatı örüntüsünden yararlanarak, Bedensel ve Toplumsal Bir *Dönüşüm* Olarak Annelik, Kadınların Yaşamlarında *Kesinti/Kopuş* Olarak Annelik ve Toplumsal Bir *Mücadele Alanı* Olarak Annelik başlıklı üç tema altında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada dijital yayın platformlarının toplumsal hareketlerin taleplerine uyumlu içeriklere yer vermesinin annelikle ilgili popüler söylemleri farklı biçimlerde sorunsallaştırdığı tartışılmıştır. İncelenen iki dizinin, bir taraftan anneliği yücelten/kutsallaştıran diğer taraftan kadınları baskı altına alan popüler söylemlere karşı kadın hareketinin itirazlarını içeren ve farklı annelik biçimlerini kapsayan bir temsil olanağı sunduğu belirtilmiştir.

WORKIN' MOMS AND THE LETDOWN: ON THE POSSIBILITIES OF REPRESENTATION OF MOTHERHOOD ON NETFLIX

Article Info

DOI: 10.35379/cusosbil.1139188

Article History:

Received 01.07.2022

Accepted 03.08.2022

Keywords:

Digital Streaming Services,

Representation of Motherhood,

Netflix

ABSTRACT

In this study, motherhood-themed TV series Workin' Moms and The Letdown, one Canadian and one Australian production, broadcast on Netflix, today's largest digital broadcasting platform, are examined in the context of the representation possibilities of today's changing motherhood. In the study in which the qualitative methodological perspective is adopted, the first season of Workin' Moms (13 episodes) and the two seasons of The Letdown series (13 episodes in total) were analyzed with thematic analysis method. The analysis was carried out under three themes by making use of the general narrative pattern of the TV series: Motherhood as a Bodily and Social *Transformation*, Motherhood as an *Interruption/Disconnection* in Women's Lives, and Motherhood as a *Social Struggle*. A self-reflexive perspective is also included in the analysis. It has been argued that the fact that digital broadcasting platforms include content compatible with the demands of social movements problematizes popular discourses about motherhood in different ways. It has been stated that the two series examined offer a representation opportunity that includes the objections of the women's movement against popular discourses that glorify/sanctify motherhood on the one hand and oppress women on the other, and cover different forms of motherhood.

¹ Bu çalışma, United States International University tarafından 11-15 Temmuz 2021 tarihlerinde düzenlenen Annual Conference of the International Association for Media and Communication Research (IAMCR 2021)'te "On the 21st century representations of motherhood with on-demand publishing opportunities: Workin' Moms and the Letdown" başlığıyla sunulan bildirimizin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş versiyonudur.

²Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Bölümü, cigdemyaseminunlu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3628-715X

³ Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Programı Yüksek Lisans Öğrencisi, derya.hafizoglu.kurtulus@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3256-6987

Alıntılanmak için/ Cite as: Özkan, Ç.Y ve Kurtuluş, D. (2022), Workin' Moms ve The Letdown: Netflix'te Anneliğin Temsil Olanakları Üzerine, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31(2), 590-603.

GİRİŞ

Annelik biyolojik, psikososyal ve toplumsal olarak temsil ettikleri ile insanlık tarihiyle eşdeğer olarak ilgiyi, denetimi ve toplumsal baskıyı içeren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ataerkillik annenin bedensel denetimini, sınırlılıklarını, kapsadıklarını ve etki alanını belirlemede ve denetlemede her zaman istekli olmuştur. Endüstriyelleşme, toplumsal cinsiyet eşitliği için verilen mücadeleler ve kadın hareketi kadının toplumdaki yerini evden ve evle ilişkilendirilen alanlardan erkeklerle birlikte varlık gösterdikleri kamusal alana taşıırken var olan rollerin de sorgulanması ve dönüşümüne şahit olunmuştur. Annelik kadına ait bu roller arasında en tartışmalı olanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Edebiyat, sinema, tiyatro gibi sanat dallarında anneliği iffet, şefkat, doğurganlık ve toplumun devamı, iyi annelik-kötü annelik gibi dikotomiler, kendini adama, feda etme ve utanç gibi kavramlarla temsil eden eserlerle dolu bir külliyata sahibiz. 1960'ların ortasında yaşanan toplumsal hareketler, 1980'lerdeki feminist mücadele, 2000'lerde LGBTQ+ bireylerin hak odaklı mücadelesi kadınların ve her türlü cinsel yönelimden bireyin hayatını değiştirecek kazanımlar elde edilmesini sağlamıştır. Günümüzde anneliği ve ebeveynliği merkeze alan yapımlarda bu değişimin izlerini açıkça görmek mümkündür. Streaming yayıncılığın anaakım karasal yayıncılık ve kablolu yayıncılığa göre daha fazla alt türe hitap etmeyi hedefleyen yayın politikası ve internet bazlı hizmet vermenin olanakları ile ortaya çıkan ürünlerin daha kapsayıcı olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda bu çalışmada 2017 tarihli Kanada yapımı *Workin' Moms* ve 2016-2019 arasında yayınlanan Avustralya yapımı *The Letdown* dizileri ekranda annelik temsillerinde ortaya çıkardıkları kırılmalar, kapsayıcılık, ataerkilliğe bakış, aile kurumuna dair yeni anlatı olanaklılıkları bağlamında incelenmiştir.

Günümüzde her ne kadar anneliğe atfedilen kutsal/yüce değerler, anlamlar, mitler sorgulanmaya, dönüşmeye başlamış olsa da ataerkil iktidar ve cinsiyetçi iş bölümünün farklı veçhelerle devam etmesi nedeniyle günümüzde ebeveyn olmak kadınların hayatlarında erkeklerinkinden daha büyük dönüşümlere tekabül etmektedir. Bir yandan hamilelik, doğum, lohusalık, emzirme/besleme gibi aşamaların bedensel ve zihinsel dönüşümlere neden olan etkileri yaşanırken diğer yandan kapitalist ve ataerkil gündelik yaşam ve çalışma yaşamı içindeki kadınlar kendilerinden beklenenleri yerine getirmeye/hayatlarına kaldıkları yerden devam etmeye çalışmaktadırlar. Dünyanın çoğu ülkesinde doğum/bakım izni gibi yasal hakların yeterli düzeyde olmaması; yasal olmayan, böylelikle görünmez biçimde işleyen cinsiyetçi iş bölümü ve ataerkil çalışma yaşamı ile hâkim toplumsal cinsiyet normları doğrultusunda yaratılan ideal anne, eş, kadın, beden imgelerinin dayatması altında kadınlar anne olduktan sonra baş etmeleri gereken birçok yenilik, zorluk ve farklı duygulanımlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu noktada, Orna Donath'ın (2022) modern, kapitalist ve neoliberal düzenin bir parçası olarak kadınların "salt" kendi iradeleriyle anne oldukları görüşünün/varsayımının oluşturulduğuna işaret etmesi önemlidir. Kadınların "tabiatları gereği" anne olmaları gerektiği fikrinin hakim olduğu geçmişin geleneksel toplumuna kıyasla günümüzde eğitim olanaklarına erişiminin, kamusal çalışma hayatına katılımının artışı ve kadınların kuracakları romantik ilişkilere karar verebilmesi nedeniyle, Donath'a göre neoliberal söylemle ilişkili olarak "*İnsanın kendi kaderini bizzat çizmesinden, hayatın ise kişisel memnuniyetin biyografik öyküsü olmasından hareketle*, kadınlar da artık bağımsız hareket eden, bilgili tüketiciler olarak sayısız seçenek arasından özgürce seçim yapmaya hak kazanmış insanlar olarak algılanıyor" (s. 32). Böylece kadınların anneliğe geçiş ve anneliği deneyimleme halleri üzerindeki baskılar özgür irade illüzyonu ile üstü örtülen bir meseleye dönüşüyor. Bourdieu'nun da belirttiği gibi iyileşmelerin yarattığı bu illüzyon kadınların dezavantajlı konumlarındaki tarihsel süreklilikleri gizleme işlevi görebilmektedir (2018, s. 115). Tüm bu zorluklarla günümüzde anneliği deneyimleyen kadınların yaşadıkları çelişkiler, iç/dış hesaplaşmalar, biyolojik, psikolojik ve toplumsal değişimleri ve kadınların bu anlamda verdikleri mücadeleyi odağına alan anlatılar bizzat kadınların kendi sesleri/sözleriyle medya ve sosyal medyada gittikçe çoğalmaktadır. Annelik edebiyattan sinemaya geleneksel medyadan sosyal medya içeriklerine kadar çokça sorgulanan bir mesele olarak popüler bir konudur. Örneğin, yakın zamanda Türkiye'de *#hihieved* başlığıyla açılan sosyal medya hesabından *Mükemmel Annelik Beni Teğet Geçti Emiyor mu? #hihieved* başlığıyla bir kitaba dönüşen anlatısında Hande Birsay (2017), anneliğe ilişkin toplumsal kabullerin ve dayatmaların mizahi bir okumasını yapmaktadır. Cho Nam Joo (2021), uluslararası bir çöktar olan *Kim Jiyeong - Doğum: 1982* adlı kitabında doğumdan sonra fizyolojik sorunlar yaşayan bir kadının hikâyesine odaklanmaktadır. Kitapta, bu fizyolojik sorunlarla birlikte annenin nasıl eve kapandığı, iş yaşamından koparıldığı ve toplumun anneden beklentileriyle annelikte ne kadar yalnız bırakıldığı işlenmektedir. Kurgusal olmasına rağmen eserde Kore'de kadın-erkek arasındaki fırsat eşitsizliği gibi konulardan bahsedilmekte ve bunlar çeşitli uluslararası örgütlerin rakamlarıyla ve Kore'deki kamu kurumlarının istatistikleriyle desteklenmektedir. Kitap bu meselenin ne kadar evrensel bir sorun olduğuna dikkat çekmektedir. İngiliz yazar ve gazeteci Daisy Waugh (2017) *Kasadan Annelik* adlı kitabında toplumsal dayatmalar nedeniyle günümüz annelerinin yaşadığı yetersizlik duygularını eleştirel bir dille sorunsallaştırmaktadır. Waugh kitabında "melek kanatları kaybolurken" anneliğin okumasını yaparak "saçını

süpürge eden anne sendromu”, “süperanneler”, “emzirme nazileri” gibi kavramlar kullanılmaktadır. Bu örnekler gibi çok sayıda görsel-işitsel, yazılı, basılı ve dijital metin anneliğin toplumsal bir yapı-sökümünü yapmaya çalışmakta, onu normalleştirmeye, çeşitlendirmeye, bağlamını genişletmeye çalışmaktadır. Anneliğin bir rol değil insani bir ilişki olarak okunması gerektiğini söyleyen Donath’ın (2022, s. 26) tespiti dikkate değerdir. Bu bağlamda, anneliğe bakışın normalleştirilmesi, anne olmaktan duyulan pişmanlığın çeşitli metinlerde kötücülleştirilmeden dillendirilmesi, çocuksuzluğu kendi iradeleriyle tercih eden kadınların seslerinin de yine anneliğin sorgulandığı metinlerde yer almasını beraberinde getirmektedir. Fransız psikanalist ve çoksatır kitap yazarı Corinne Maier’in (2015) *No Kid: Çocuk Yapmamak İçin 40 Neden* başlıklı kitabı, Pınar Eke’nin (2022) *Tercihen Çocuksuz Kadınlık Arzuları Değişirken* başlıklı saha araştırmasına dayanan çalışması bu örneklerden birkaçı. Bu türden sorgulamaların yakın zamanda popülerleşmiş bir diğer örneği de Elena Ferrante’nin (2018) *Karanlık Kız* romanı ve onun Maggie Gyllenhaal yönetmenliğinde aynı isimle çekilen ve Netflix’te de yayınlanan filmidir. Bu metinde de yine çocukları büyüdükten sonra babalarının yanına başka bir ülkeye giden bir kadının ve onun karşılaştığı genç bir annenin birbiriyle kesişen hikâyesi ve anneliğin sürekli, bağlanma, bağımsızlaşma, özgürleşme ve pişmanlık gibi karmaşık duygularla birlikte iç hesaplaşmalarla deneyimlendiği görülmektedir. Sosyal bilimler ve iletişim çalışmaları alanında bu anlatıları inceleyen yakın zamanda yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Çalışmaların çoğunda da bu anlatılar anneliğin geçirdiği dönüşümün bir temsili, yansıması olarak okunmaktadır.⁴

Bu anlatıların çoğunun ortak noktasının toplumsal olarak anneliğe yüklenen kutsal/yüce değerlere, ebeveynlik konusunda babalardan daha çok annelere biçilen sorumluluk rollerine, iyi anne-kötü anne kalıplarına, yargılamalara, beklentilere, cinsiyetçi iş bölümüne yapılan itirazlar ve kadınların tüm bunlarla beraber anneliği deneyimlerken yaşadıkları zorlukları içermesi olduğunu söylemek mümkündür. Kısacası anneliğin kutsallaştırılan ya da tersinden kötücülleştirilen konumu, Miller’in (2010, s. 32) deyişiyle “anneliğin deneyimlendiği ‘ahlaki mayın tarlası’ kadınlar tarafından sarsılmaya, normalleştirilmeye ve yıkılmaya çalışılmaktadır. Medya içerikleri tekil birer metin olmanın ötesinde siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel bağlamı olan genel söylem bütününe bir parçası olarak okunmalıdır. Dolayısıyla platform yayıncılığında karşılaştığımız bu türden eleştirel annelik anlatılarını da bu bağlamda toplumsal olarak anneliğe yüklenen anlamların alaşıya edilmeye çalışıldığı bu söylemin bir yansıması olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, platform yayıncılığının tecimsel amaçlarını gözden kaçırmamak gerekmektedir. Zira, platform yayıncılığındaki özgün, dezavantajlı grupları temsil eden, sansürden görece bağımsız içerikleri anaakım medya ile karşılaştırma eğilimi kimi zaman platform yayıncılığının ticari boyutunu ıskalayan ve dolayısıyla onu romantize eden bir anlayışa hizmet etmektedir. Bu çalışma, bu tuzağa düşmeden, özgün ve eleştirel içeriğin aşağıdan yukarıya gerçekleşen bir talebin, toplumsal hareketlerin söylemlerinin bir sonucu olarak kavramaktadır. Bu bakımdan çalışma, platform yayıncılığını anaakım medya yayıncılığı ile kıyaslamak yerine, dijital platformları 21. yüzyılın getirdiği iletişimsel, teknolojik ve kültürel gelişmelerin özgüllüğü, Tryon’un (2013) ifadesiyle “on demand (talebe bağlı) kültür” içindeki bir yayıncılık anlayışı olarak kavramaktadır.

Ortaklıkları ve Farklılıklarıyla Workin’ Moms ve The Letdown

Her iki dizi de kendi orjin ülkelerine ait yayıncılık kuruluşlarına ait yapımlar olarak ortaya çıkıp daha sonra Netflix üzerinden geniş bir uluslararası izleyici kitlesine ulaşmıştır. Anadili İngilizce olan yapımlar olmaları etki alanlarını artıran bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki yapım da doğumdan sonraki erken dönemi ve annelerin hayatında yaşanan değişimleri odağa almaktadır. Her ikisinde de doğum sonrası ebeveyn destek gruplarında birbirleriyle tanışan ve meslek, yaş, cinsel yönelim, sosyoekonomik altyapı olarak farklı annelik deneyimleri temsili ile karşılaşmaktayız. İki yapımın önemli ortak özelliklerinden biri de yaratıcılarının aynı zamanda başrolleri olması ve her iki kadın yaratıcının da (Catherine Reitman-Workin’ Moms, Alison Bell-The Letdown) hayatlarından otoetnografik izler barındırmalarıdır. İki yapımda da klasik ekran temsillerinden farklı aile ve ebeveynlik temsilleri bulunmaktadır: Yasal olarak evli, evli olmayan bir arada yaşayan partnerler, eşcinsel evlilikler, heteronormatif ve heteronormatif olmayan aileler, çalışma hayatında olmayıp evde çocuklarına bakım vermeyi tercih etmiş babalar gibi. Her iki dizi de kadınların annelikle birlikte yaşadığı iş hayatları ve kariyerlerinde zorluklar, sosyal dışlanma, kürtaj tartışmaları, annelikle ilgili bedensel değişimlerin zorlayıcılığı, kadın bedeninin fizyolojik değişiminin getirdiği ruhsal zorlanmalar, farklı doğum biçimleri (sezaryen doğum ve vajinal doğum),

⁴ Bu çalışmalardan bazıları için bk. Sever (2015), Arnold (2016), Orton-Johnson (2017), Aktan & Kayış (2018), Gezer-Tuğrul (2018), Aktaş (2019), Başoğlu (2020), Yardım (2020), Mackenzie & Zhao (2021), Ünlü (2021).

kürtaj, emzirme ya da formül mama ile besleme, kreş desteği alıp işe dönme gibi konuların aslında hala ne kadar toplumsal baskıya tabi olduğu ve post-partum depresyonu gibi temaları içermektedir.

Workin' Moms serisinde Kate karakteri merkezde olmak üzere Anne, Frankie, Giselle, Alicia karakterleri ve partnerleri üzerinden anneliğe dair genel ve özgül temsiller paylaşılırken, The Letdown serisinde Audrey karakteri merkezde olmak üzere annelik destek grubundan tanıştığı diğer anneler olan Ester, Martha, Sophie ve Barb'ın yaşadıkları anlatılmaktadır.

Netflix Üzerine

Netflix 190'ı aşkın ülkede 220 milyonu aşkın ücretli aboneli olan ve kuruluşundan beri ilk kez 2022 yılında değer kaybetse de toplam değeri 100 milyar doları geçen Kaliforniya (ABD) merkezli bir talebe bağlı dijital yayın platformudur. Netflix önceleri farklı kanallarda yayınlanmış dizi ve filmleri günlük bir yayın akışına bağlı olmadan üyelik üzerinden izleyiciye sunan bir platform iken 2013'ten beri kendi yapımlarını da üreten ve bunlarla yüksek sayıda izleyiciye ulaşan bir streaming⁵ şirkettir.⁶ Netflix'in internet sitesinde kuruma dair bilgilerin izlerini sürerken karşılaştığımız tarihsel grafik şirketin tarihçesinde önemli durakları gösteriyor. Bu tarihte kendi yapımlarını üretmeye başlayarak şirketin bir streaming platformundan dünyanın en büyük stüdyolarından birine dönüşümünü görebiliyoruz.

Özellikle şirketin kurumsal kimliği ve yayıncılık anlayışı, bu çalışmanın da mesele ettiği farklı temsil olanaklarını içermesini anlamak bakımından önemlidir. 2020'de Siyahi Toplumu destekleyen kuruluşlara maddi destekte bulunmayı şirket politikası gereği yapılmış bir eylem olarak kendi sitesinden duyuran şirketin kurumsal internet sayfası incelendiğinde çeşitlilik (diversity) ve kapsayıcılık (inclusion) kavramlarına sıkça yer verildiğini, temsilin önemsendiğini belirten metinlerle karşılaşılmaktadır. "Ekrandaki kapsayıcılık ofisteki kapsayıcılıkla başlar" sözü ile ofisteki etnik kimlik ve toplumsal cinsiyet eşitliğine verilen öneme dair vurgu görülmektedir. Şirket bünyesinde çalışanların dâhil olduğu etnik, kültürel, toplumsal cinsiyet temsiline dayalı toplulukların bilgilerine de ulaşılabilmektedir⁷.

Şirketin "internet eğlencesi", "küresel özgün içerik" ve "ürün kişiselleştirme" olguları ile kurumsal kimliğini tanımladığı görülmektedir. Bu arada şirketin kurumsal politikası olarak belirlediği ve günümüz sosyal hareketlerinin (me too, black lives matter, queer hareket vb.) bir tezahürü olan toplumsal cinsiyet, heteronormatif

⁵ Bir yapımın ana hizmet üretim sağlayıcısından internet servis sağlayıcısına ulaştırılıp oradan izleyiciye internet bağlantılı herhangi bir araç üzerinden iletildiği bir yayın paylaşım modelini ifade eden Streaming terimi özellikle Türkçe çevirisinde var olan anlamı karşılamama soru işaretleri nedeniyle orjin dilinde anılacaktır.

⁶ Küresel anlamda dev bir kültür endüstrisi üreticisi haline gelen Netflix'in 24 yıllık geçmişine bakmak bu yayın platformunu anlama çabasına katkı sunabilir. Başlangıcından günümüze Netflix hikâyesi özetlenecek olursa; şirket 1997'de Kaliforniya'da Reed Hastings ve Marc Randolph tarafından posta ile adrese teslim kiralık DVD gönderimi üzerine hizmet vermesi için kurulmuştur. 1998'de netflix.com ilk DVD kiralama ve satış sitesi olarak açılmış, 2000'de müşterilerin geçmiş oylamalarına göre beğenebileceği DVD'leri öneren sistem tanıtılmıştır. Bu sayede müşterilerin beğenileri baz alınarak yeni önerilerde bulunan özellik eklenmiştir. Bu günümüzde Netflix'in kişiselleştirilmiş yayın önerileri olarak adlandırılacak ve en önemli platform özelliklerinden birinin ilk büyük veri işleme ve takiben veri setine göre ürün ve hizmet geliştirme etkinliği olarak kabul edilebilir. 2006'da 5 milyon üyeye ulaşan şirket, 2007'de üyelerin anlık olarak dizi ve filmlere ulaşabildiği streaming yayını başlatmış, 2008'de Xbox gibi konsollarla iş birliği yapmıştır. 2009'da internet bağlantılı televizyonlarla abone sayısı 10 milyona ulaşmıştır. 2010'da Netflix Kanada'ya açılmış, mobil cihazlarda kullanımı başlamış ve streaming'de çocuklara özel içerikler başlamıştır. 2011'de Latin Amerika ve Karayipler'e ulaşılmış ve ilk kez kumandalarda Netflix düğmesi yer almaya başlamıştır. 2012'de 25 milyon üyeye, İngiltere'ye, İrlanda'ya ve Nordik ülkelerine yayılmış, 2013'te kendi yapımlarını üretmeye başlamıştır. Bunlardan *House of Cards* Kevin Spacey gibi bir Hollywood oyuncusunu bir ekran yapımında oynatması ve prodüksiyon büyüklüğüyle dikkat çekmiş ve Netflix endüstrisi yapımlarıyla dikkat çeken bir stüdyo haline gelmiştir. Şu anda Hollywood'dan ya da diğer ülke sinemalarından ekrana transferi kanıksamış olsak da 2013 yılında ekranda "A List" olarak tabir edilen büyük sinema oyuncularının yer alması alışılmışın dışında bir endüstri pratiğidir. Aynı zamanda ilk kez bir internet streaming mecrasından yayınlanan dizi Primetime Emmy Ödülleri almıştır. Ardından sektörel bir ilk olarak 'Profiller' ve 'Listem' özellikleri eklenmiştir. 2014'te üye sayısı 50 milyona ulaşmış ve pek çok kıta Avrupa'sı ülkesi Netflix'in hizmet verdiği yerlere eklenmiştir. 2015'te ilk Netflix yapımı film, İngilizce dışında bir dilde çekilmiş dizi ve Asya yapımı yer almıştır. Netflix Avustralya, Yeni Zelanda, Japonya ve İspanya'ya ulaşmıştır. 2016'da 130 yeni ülkeye yayın yapar hale gelmiş, yayın yapılan ülke sayısı 190'ı geçmiş, 21 dilde yayın yapmaya başlamış ve yayınları çevrimdışı izlemek için indirme özelliği gelmiştir.

⁷Netflix'in şirket bilgilerine ilişkin veriler için bkz. <https://about.netflix.com/en> ve <https://www.statista.com/statistics/250934/quarterly-number-of-netflix-streaming-subscribers-worldwide/> erişim tarihi 01.07.2022.

olmayan aile temsilleri, etnik ve kültürel çeşitlilik gibi olguların yapım türü ve alt türleri olarak karşımıza çıktığını, bu çeşitlilik ve tür üretimi için büyük veri yatırımlarını ve yönetimini ne kadar önemsediklerini, kendine büyük veriyi konu edinen pek çok kaynakta Netflix analizleri altında görebilmek mümkündür.⁸ Bu bakımdan çalışmanın perspektifini ortaya koyarken değinildiği üzere, Netflix'in ya da başka dijital yayın platformlarının algoritmik özellikleri, ekonomi-politik niteliği üzerine yapılan çalışmalar kadar Burroughs'un da (2018) vurguladığı gibi Netflix'in popüler kültür araştırmalarındaki önemi ve akış teknolojisinin gelişimi ve yükselişi ile kültürel bir güç olarak ortaya çıkışı gözden kaçırılmaması gereken önemli bir boyuttur. Dolayısıyla, Lobato'nun (2019) Netflix üzerine kapsamlı incelemesi olan Netflix Ulusları kitabındaki şu değerlendirmesi yerindedir:

Netflix'in kendisi nasıl değişiyorsa kullanıcılar da Netflix'i değiştiriyor. Platform, yeni küresel izleyicilerinin zevklerini ve izleme alışkanlıklarını takip ederek öğreniyor. Sonuç olarak, Ira Wagman ve Luca Barra'nın (2016) tanımladığı gibi farklı "Netflix kültürleri" – platformu kullanmanın, hakkında konuşmanın ve izlemenin farklı yolları – ortaya çıkmaya başlıyor. Bu kullanıcı verileri şirketin orijinal programlama, lisanslama ve pazarlama konusundaki stratejik kararlarının belirlenmesinde kullanılıyor. O halde Netflix, durağan bir kültürel nesne veya her ayrı pazarda değişmeyen bir nesne olarak görülmemelidir. Sürekli gelişiyor, yeni kullanım ve ilişki katmanları kazanıyor (s. 14).

Dolayısıyla, bu çalışmada olduğu gibi Netflix yayıncılığı, içerikleri ve kullanımları üzerine farklı kültürlerden araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalar Netflix'in sürekli gelişen ve farklı ilişki katmanları kazanan yönünü anlamaya ve açıklamaya dair önemli veriler ve perspektifler sağlama potansiyeline sahiptir.

YÖNTEM

Bu çalışmada biri Avustralya diğeri Kanada yapımı olan ve Netflix tarafından küresel dolaşıma sokulan annelik temalı iki seri *The Letdown* ve *Workin' Moms* 21. yüzyıl annelik temsillerinin örnekleri olarak incelenmiştir. Çalışmada *The Letdown* dizisinin ilk iki sezonunu oluşturan toplam 13 bölüm ve *Workin' Moms* dizisinin ilk sezonunu oluşturan 13 bölüm seçilerek, nitel bir çözümleme yöntemi olan tematik analiz yöntemiyle oluşturulan temalar altında analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında tercih ettiğimiz tematik analiz nitel verilerden hareketle oluşturulan temaların altında, tekrar eden örüntüleri bulmayı sağlamaktadır (Clarke & Braun 2017; Patton, 2014). Tematik analizin bu avantajı, iki farklı dizinin toplamda 26 bölümünde genel anlatı içindeki örüntülerin keşfedilmesi için bu çalışma açısından işlevsel niteliktedir. Analize ayrıca, anneliği deneyimleyen bu çalışmanın yazarlarının oto-etnografik anlatıları/notları da dahil edilmiştir.

Nitel araştırmalarda araştırmacı -bütünüyle olmasa da- içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel yapı ile etkileşimi içinde var olduğunu ve araştırmaya bu bağlamda etkide bulunduğunu kabul eder. Çalışmamızda bu nokta özellikle gebelik, doğum ve anneliği deneyimleyen iki araştırmacı olarak özdeşünümsel bakışımızın da analize ve metnimize dahil olması bakımından ayrıca önemlidir. Miller'ın (2010) kadınların annelik deneyimleriyle ilgili yaptığı saha araştırmasına dayanan çalışmasında düşününsellikle ilgili işaret ettiği şu kavrayışı da burada anmak faydalı olacaktır: Miller, düşününselliğin fazlaca zihinsel bir süreç olarak değerlendirilmesine yaptığı itirazla, böylesi bir değerlendirmenin özellikle toplumsal cinsiyet çalışmalarında yetersiz kaldığını söylemektedir. Bu perspektifle, düşününselliğin yalnızca zihinsel bir süreç olmadığını ve gerçek bedenlerin deneyimlerinden kaynaklandığını belirten Miller'a göre, "kadının düşününselliğinde kilit rol oynayan 'ete kemiğe bürünmüş bedenleri' ile kendi bedenleri ve anne oluşlarına ilişkin deneyimleriyle bağlantılı olarak sosyal benliklerini inşa etmeleridir" (s. 37-38). Çalışmamızda düşününsellik hem çalışmanın yazarları olarak bizlerin annelik deneyimlerinin olması hem de incelenen iki dizinin yaratıcısının da (ayrıca biri yönetmenliği, biri yazarlığı da üstlenmiştir) dizilerin başrol oyuncularının kendileri olması bakımından da önemli bir noktadır. Yine Miller'ın belirttiği gibi bir tür oto-terapi ya da hikâye anlatımı gibi bir tuzağa düşmeden nitel araştırmacılar özdeşünümsel bir kavrayışı benimsemelidir (s. 43).

Analizin başlıca temaları annelik mitlerinin sorgulanması, bedensel-zihinsel dönüşümler, çalışma hayatı, rekabet-dayanışma göstergeleri, toplumsal cinsiyet, bakım emeği, cinsiyetçi iş bölümü konularının dizilerin anlatılarında okunması ile oluşturulmuş ve üç ana tema altında analiz gerçekleştirilmiştir: Bedensel/Biyolojik ve Toplumsal Bir *Dönüşüm* Olarak Gebelik, Doğum ve Annelik; Kadınların Yaşamında Bir *Kesinti/Kopuş* Olarak Annelik; Toplumsal Bir *Mücadele Alanı* Olarak Annelik.

⁸ Bu çalışmalardan bazıları için bk. Hallinan ve Striphos, 2014; Tryon, 2015; Burroughs, 2018; Jenner, 2018; Lobato, 2019; Matrix, 2021. Ayrıca Türkçe alanyazında Netflix üzerine yapılan bazı çalışmalar için bkz. Karaduman ve Acıyan, 2019; Yanardağoğlu ve Turhallı, 2020; Erdem ve Aytakin, 2021; Sarı ve Türker, 2021; Duman, 2022.

BULGULAR

Bedensel ve Toplumsal Bir Dönüşüm Olarak Gebelik, Doğum ve Annelik

Annelikle birlikte kadınların yaşadıkları deneyim ve dönüşümü hem bedensel hem de toplumsal olarak irdelemek gerekir. Ancak bu noktada anneliği bir tür kadın tabiatı özçülüğü ile sınırlamamak ve toplumsal cinsiyet kalıpları çerçevesinde kadın kimliğinin inşasında kadın doğurganlığının ve annelik rolünün belirleyici olarak rol oynadığını gözden kaçırmamak gerekmektedir. Zira Beauvoir'ın da (2010, s. 145) belirttiği gibi kadın kimliğinin inşasında annenin çocuğuna karşı tutumu kadının toplum içindeki durumuyla anneliği yüklenişine bağlıdır. Bu noktada, Donath'ın doğurmak ve bakım vermek arasında yaptığı ayırım önemli bir hareket noktası sağlamaktadır: her insan bir kadından doğmuştur ve kadınların insan yavrularını taşıması biyolojik bir veridir ancak çocuk bakımı, koruma, eğitime başka bir şeydir ve buna kendini adamak doğurmak gibi bir biyolojik veri, mecburi bir görev değildir (2022, s. 56). Dolayısıyla annelikle birlikte gelen dönüşüm meselesi, anneliğin toplumsal bir inşa olması ve bu bakımdan, doğuran ya da doğurmadan anne olan kadınların toplumsal alanda bir dönüşümün içinde olmaları ile gebelik, doğum ve sonrasında kadınların bedensel ve zihinsel dönüşüm geçirmelerini de içeren iç içe karmaşık bir süreç olarak okunmalıdır. Bu okuma, özçülük tuzağına düşmeden ancak salt anneliğe atfedilen anlamlarla şekillenen bedeni dışlayıcı bir inşacılığı da aşan bir kavrayışı gerektirmektedir. Anne olan kadınlar bu süreci aynı anda, iç içe yaşamaktadır ve bu da deneyimin kendisinin zorlu ve karmaşık doğasına işaret etmektedir. Aynı zamanda da bu dönüşümlerin kendisi genel geçer bedensel değişimlerle ya da toplumsal kurgularla kolaylıkla açıklanamayacak kadar birbirinden farklı kişisel deneyimler de içermektedir. Deneyimin çeşitliliği son zamanlarda yapılan çeşitli saha araştırmaları (örneğin; Miller, 2010; Donath, 2022) ve kadınların oto-etnografik anlatılarında da (örneğin, Hager, 2011; Maksudyan, 2015) kendini göstermektedir.

Anneliğin hem bedensel, zihinsel hem de toplumsal bir dönüşüm olması her iki dizinin de anlatısının temelini oluşturmaktadır. Her iki dizide de hem ana karakterler hem de diğer annelerin hikâyelerinde anneliğin bu ikili, hatta çoklu yönüne ilişkin gerilimlerin izini sürmek mümkün. Gebelikle birlikte başlayan sağlık sorunları, kilo değişimleri, beslenme farklılıkları, cinselliğe ilişkin farklılıklar; düşünme, kavrayış yetileri gibi zihinsel dönüşümler; duygulanım farklılıkları gebelik, doğum ve anneliği yaşayan kadınların doğrudan bedensel olarak deneyimlediği unsurlardır. Öte yandan, bu bedensel deneyimlemenin yanı sıra anneliğe ilişkin Tina Miller'ın da (2010) işaret ettiği gibi anne olup olmamaktan bağımsız olarak toplumsal bir annelik kurgusu da bulunmaktadır ve bu hem anne olmadan ya da ebeveyn olmadan önce halihazırda bir annelik beklentisi yaratmakta hem de gebeliğin ve anneliğin deneyimlendiği sırada kadınların içinde yaşadığı bir kurgu olmaktadır. Anneliği deneyimleyen bu çalışmanın yazarları olarak bizlerin de yaşadığı bu durum, karmaşık/gerilimli ilişkilene ve eyleme biçimleri yaratmaktadır.

Örneğin, her iki dizide de gebelik ve sonrasında emzirme ile kadınların göğüslerinin büyümesi, süt sızdırması, sarkması nedeniyle kadınların yaşadığı zorluklar/sıkıntılar işlenmektedir. Gebelik ve doğumla birlikte kadının yaşadığı bedensel dönüşüm geleneksel olarak aslında çoğu zaman lohusalık olarak adlandırılan 40 günlük bir süre olarak görülmektedir. Ancak doğum kadınlar için atlatılması gereken büyük bir değişiklik olabilmektedir. Ayrıca birbirinden çok farklı hamile kalma, gebelik, doğum ve doğum sonrası deneyimleri bulunmaktadır. The Letdown'da Audrey karakterinin söylediği "Birazcık daha rahatladım, belki regl görmeye yeniden başladığım içindir. Regl olmayı seviyordum. Bence doğumu atlatmam biraz zaman aldı" ifadesi bu bedensel dönüşümün uzun süren doğasını açıklayan bir temsil örneğidir (S1/B7). Her iki dizide de hem vajinal hem de sezaryen doğumun fizyolojik etkileriyle ilgili kapsayıcı bir söylem temsili bulunmaktadır.

İki dizide de devlet politikası olarak süt sağım için emziren annelere alan oluşturma zorunluluğu gibi yasal olanakların pratikte nasıl işle(me)diğine dair örnekler paylaşılmaktadır. Workin' Moms'da Kate'den cam duvarlı ofisinde sütünü sağması beklenirken bunu yapmak istemediği için tuvalette süt sağmak zorunda kalışı görülmektedir. The Letdown'dan Audrey de yarı zamanlı çalıştığı projede büyük bir kurumsal şirkette tuvalette süt sağmak zorunda kalır. Workin' Moms'ta ana karakter Kate'in doğumda aldığı kiloları verebilmek için bebek arabasıyla birlikte her sabah koştuğu, çalışmaya döndüğünde zaman zaman asansör yerine uzun merdivenleri kullandığı görülmektedir. The Let Down'da ise ana karakter Audrey'in doğum sonrasında zihinsel olarak yaşadığı odaklanma, hatırlama, yazma gibi konularda yaşadığı zorluklar aktarılmaktadır. Yine her iki dizide de yer alan tüm anne karakterlerinin yaşadığı duygulanımsal gelgitler, depresyon gibi sorunlar ve bu sorunlarla farklı yollarla baş etme, üstesinden gelme yöntemleri iki dizi boyunca işlenen konular olmuştur. Örneğin, bebek sahibi olmakla birlikte aileden aktarılan travmaların daha görünür olmaya başlaması, Audrey'in doğumdan kısa bir zaman sonra büyükannesinin evine gittiğinde yaşadığı iç sorgulamalar, annesiyle yaşadığı çatışmalarla temsil edilmiştir.

Bu dönüşümle birlikte her iki dizide de farklı farklı annelik deneyimlerine yer verilmiştir. Her ne kadar anneliğe ilişkin hâkim toplumsal cinsiyet normlarının baskın söylemi günümüzde halen sürekliliğini korumaktaysa da bu baskın söylemi tersyüz eden farklı annelik deneyimleri de yaşanmaktadır ve her iki dizide de bu farklılıkların temsili bulunmaktadır. Ev dışında çalışan-çalışmayan, geleneksel yöntemleri benimseyen-modern yöntemleri benimseyen, hâkim annelik anlatılarına uyan-uymayan gibi farklı anneliklerin yanı sıra hâkim söyleme meydan okuyan en belirgin örnekler, her iki dizide de bulunan eşcinsel/lezbiyen anne ve çift ve annenin çalışıp babanın evde çocuğa baktığı karakterlerdir. Dizilerin anlatıları iskeletlerini dramaturji olarak da sinematografik olarak da tek bir annenin hikâyesi ya da farklı farklı hanelerdeki annelerin hikâyelerine kamerayı çevirip anneliği anlatmak yerine ebeveyn destek gruplarında görülen birbirinden farklı annelik biçimlerinin bir aradalığı üzerinden anlatılmaktadır. Dizilerde özellikle bu destek grupları üzerinde durmak mühim. Burada gördüğümüz destek, daha alışık olduğumuz ortodoks medikal/tıbbi bir destekten tamamen farklı olarak bir sosyal destektir. Bu gruplar ebeveyn destek grupları olsa da genel olarak annelik destek grubu olarak işlemektedir ve her iki dizide de çalışan bir annenin yerine evde çocuğuna bakan birer baba örneği bulunmakta ve iki dizideki baba da zaman zaman çocuğuyla bu destek grubuna katılan tek baba olarak görülmektedir. Bu grupların dizilerin anlatısındaki en önemli işlevi anneliği toplumsallaştırmasıdır. Annelik çok toplumsallaşmış bir kimlik olmasına rağmen toplumsal olarak çok da yalnız bırakılmış bir kimliktir, bu yalnızlaştırılma iki dizide de bir tür “başının çaresine baksın, bakmalı çünkü o anne” anlatısına sıkıştırılmış olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, tamamen medikal olmayan ama tamamen de spiritüel olmayan bir sosyal destek mekanizması olan bu kolektif gruplar çerçevesinde hikâyelerin örülmesi söz konusudur.

Yine her iki dizide de annelikte zorlanan birinin onun beceriksizliğiyle, doğuştan var olması gereken annelik yetisine sahip olamayışıyla, yani zayıflığıyla ilgili olarak değil, sürecin kendisinin zorluğunun zayıf düşmeyi içeren bir etkisinin olması biçiminde bir kurgu söz konusudur. Dolayısıyla anneliğin büyük bir sevgiyi, bağlanmayı da barındır(a)bilirken bir yandan zorlanmaları, zayıf düşmeyi de içeren bir süreç olarak okunmasıyla geleneksel ya da siyah-beyaz annelik anlatılarının kırıldığını, annelik anlatısının gri bir alan olarak kurgulandığını söylemek mümkündür. Bu kurgu, gebelik, doğum ve annelikle birlikte yaşanan dönüşümün bedensel ve toplumsal yönünün iç içe sunulduğu pek çok örnek barındırmaktadır. Ataerki ve neoliberal düzenin ve kültürün dayattığı mükemmel annelik, doğum ve dış görünüm baskısının gerçeklikle çelişen taraflarının sorunsallaştırılması, dışarıdan görünen vs. gerçekte olan biçiminde bir ikilikle temsil edilmektedir. Örneğin, *The Letdown*'da ebeveyn destek grubundan Sophie karakteri dışarıdan grupta en “mükemmel” görünendir. Ancak onun da içini dökerken “her şey iyi bir arkaplan ışığı ve filtreler”, “hepsi sahte” diyerek vajinal doğumla gelişen idrar tutamama sorunu yaşadığını, yetişkin bezi kullandığını ve bunun hayatını ne kadar etkilediğini anlatmaktadır (S1/B2).

Kadınların Yaşamında Bir Kesinti/Kopuş Olarak Annelik

Her ne kadar kadın hareketinin kazanımları ve kapitalizmin geçirdiği dönüşümlerle birlikte bugün kadınlar işgücüne dahil olmuş olsa da Sanayi Devrimi ile kamusal alanda çalışan iş gücünün erkeklerden oluşması, hane ile sınırları çizilen özel alanın bakım ve sorumluluğunun “doğal olarak” kadınlarla çerçeveslendirilmesi sonucu ortaya çıkan cinsiyetçi iş bölümü nedeniyle, 19. yüzyıldan bugüne dek özel alanın bakım ve sorumluluğu ücretsiz/karşılıksız biçimde kadınlara görev olarak atfedilmeye devam etmektedir. Dolayısıyla bir yandan ev dışı kamusal alanda çalışma ve kariyerinde ilerleme diğer yandan ise görünmeyen ve karşılıksızca yapılan ev bakımı ve sorumluluğu anne olan/olmayan tüm kadınlar için verili/doğal kabul edilen bir gündelik yaşam biçimi olarak inşa edilmektedir. Öte yandan kapitalizmin kamusal olana ve çalışma yaşamına özel alandan daha üstün bir değer biçmesi ev dışında çalışmayan anneler için de çocuk bakımının ve ücretsiz olarak yapılan ev işlerinin bütünüyle kendi görevi olduğu yönünde bir yargıyı oluşturmakta ve doğallaştırmaktadır. Bu durum Bora'nın (1997) belirttiği gibi annelikten/ebeveynlikten bağımsız olarak cinsiyetçi özel alan-kamusal alan ayrımı, bir diğer ifade ile (kamusal alanda) özgürleşmiş – (evde/özel alanda) mahrum kalmış kadın ikiliği üzerinden inşa edilmektedir. Yani neoliberal ve ataerki toplumsal düzen toplumsal cinsiyeti fark etmeksizin herkes için bireysel başarıyı göklere çıkarırken, öte yandan cinsiyetçi iş bölümünün devamlılığını da “hem kariyer hem çocuk yapan” kadın söylemiyle beslemektedir. Böylelikle başarı ve kariyer odaklı bu düzende evde görünmeyen işleri yaparak annelik yapan kadınlar değersizleştirilirken, ev dışında çalışan, kariyerinde ilerleyen ve aynı zamanda annelik yapan kadınlar başarı temsili olarak görülmekte, ancak her iki durumda da anneliğin deneyimlendiği zorlu toplumsal koşulların üstü örtülmektedir.

Anneliğin kadınların yaşamında getirdiği dönüşüm aynı zamanda yaşamlarının rutin akışından bir kesinti/kopuşa işaret etmektedir. Kapitalist ve ataerki toplumsal yaşamın işleyişi bu dönüşümün doğallıkla yaşanmasına izin vermez ve kadınlar bunu bir kesinti/kopuş olarak deneyimler. Elizabeth Badinter'ın da (2017)

belirttiği gibi anneliği seçmek uzun vadeli bir taahhüt olarak “önce ben”in ilke haline geldiği bir dünyada çelişkili bir var oluşturmaktadır. Günümüzün modern toplumlarında özellikle çalışan kadınları anne olduktan sonra başlıcaları zaman, seçenek, statü ve gelir kaybı olmak üzere bir dizi ani değişim beklemektedir (İlden-Koçkar, 2015, s. 207). Yalnızca 16 haftalık ücretli gebelik izni bulunan bir ülkede yaşayan bu çalışmanın yazarları olarak bizlere de yaşatılan bu kopuş hissi iki dizinin de anlatısına yansımıştır. Örneğin Workin’ Moms’ta işinde çok başarılı ve kariyer odaklı bir yaşamı benimseyen Kate’in doğum sonrası işine döndükten sonra hem yoğun rekabet halindeki iş yerinde yükselmek için erkek rakiplerinden, destek bulamadığı kadın iş arkadaşlarından daha fazla çalışması hem de yoğun çalışması ve şehir dışına gitmek durumunda kalması nedeniyle evliliğinde sorunlar yaşaması bunun iyi bir temsilidir. The Letdown’da ise yazarak çalışan Audrey’in doğum sonrası zihinsel dönüşümler nedeniyle yaşadığı zorlukların yanı sıra düşük ücretle ve oldukça güç koşullarda çalışmaya katlanması bu kesinti/kopuşun çalışma yaşamındaki temsillerinden biridir. Annenin işe dönmek istediğinde dönüşünü zorlayan sistemsel sorunların temsiline ilişkin de her iki dizide çok sayıda örnek görmek mümkündür. Workin’ Moms’ta bakıcı tutmanın çok pahalı olması ebeveyn destek grubunda konuşulan bir konu olurken, The Letdown’da Audrey’in gündüz bakım evi bulamama, bulunduğu bakım evinin kötü koşulları, zorlukla bulunduğu bir işin ücretinin kreşe gitmesi gibi sorunlar yaşadığı görülmektedir. Workin’ Moms’ta Kate karakterine toplantı sırasında bakıcıdan gelen telefona odada bulunan tek kadın yönetim kurulu üyesinden bir uyarı gelmektedir. Yeni anne olmuş birine “Bu işin en büyük önceliğiniz olmasını istiyoruz” diyerek yapılan bu uyarı “annelik meselelerini işe getirme ve tam performans bekliyoruz” baskısının bir temsilidir (S1/B1).

Dizide heteronormatif olmayan ebeveynlik biçimleri ve çalışan anne, çocuğa bakan baba temsilleri olsa da özellikle ana karakterler üzerinden sıklıkla işlenen/dizilerin genel anlatısında eleştirel bir hat olarak beliren babaların eş ebeveyn değil bir tür yedek ebeveyn olarak temsil edilmeleridir. Bu durum iki dizide de kadınların sıklıkla şikâyet/isyan ettiği bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk bakımı konusunda kadınların daha fazla sorumluluk aldığı, daha fazla kaygılandığı, yetersizlik, utanç, tükenmişlik gibi duygularla daha fazla baş etmeye çalıştığı, koşullar nedeniyle çoklu iş yapabilme becerisine daha fazla sahip olduğu her iki dizide de sürekli tekrar eden konulardır. Babaların baba olduğunda evde bir çocuk olduğuyla ilgili hem şefkat ve ilgi gösteren olarak bir bakım veren olmaları gerektiği hem de evdeki iş bölümüyle ilgili bir paydaş olduklarıyla ilgili eksikliğin onların iş hayatının sekteye uğramaması beklentisi üzerinden dizilerde temsil edildiği görülmektedir. Ataerkil kültürel kodlar ve cinsiyetçi iş bölümünün inşa ettiği toplumsal cinsiyet rolleri içinde cis erkek babaların çocuk bakımı ve ev işleri konusunda paydaş olması durumu kadınlarınki gibi verili ve doğal kabul edilmediğinden çoğu zaman bir tür “fazladan” yapılan bir katkı gibi kabul edilmekte ve bu kabul yine kadınların emeğini görünmezleştirirken çoğu zaman bir erkeklik krizine de yol açmaktadır. Emeğinin görünmezleştirilmesine yol açan bu durumu çoğu kadının içselleştirerek ya da politik konumlanışı/bilinç düzeyi ile çelişmesini yaşayarak anneliği deneyimlemeleri bu çalışmanın yazarlarına da kendi toplumsal tecrübe ve gözlemlerinden tanıdık gelen bir temsil örneğidir.

Cinsiyetçi iş bölümünün yarattığı zorlukların bir başka boyutu ise iş hayatına hızlıca dönen kadınların yeterli ilgi ve şefkat gösteren anne olmamakla bir tutulması meselesidir. İş hayatına hızlıca dönen ve dışarıdan güçlü görünen kadın karakterlerin toplumsal anlamda kendilerine yüklenen bu dayatmaları da içselleştirmiş oldukları görülmektedir. Özellikle The Letdown’da Ester, Workin’ Moms’ta Kate karakterleri ile temsil edilen bu annelerin iş hayatı ve kariyerleriyle ilgili istekleri güçlü olsa da normatif olarak beklenen sürede çocuklarının yanında kalmamaları ve dolayısıyla yeterli bir bakım ve ilgi göstermemiş olmaları yönündeki dayatmayı içselleştirerek, halihazırda iş hayatı ve bebek bakımının bir arada yürütülmesinin getirdiği zorlanmanın içinde fiziksel ve ruhsal olarak bunun yükünü de yaşadıkları görülmektedir. Ancak her iki dizide de babalar sürekli olarak böyle sorgulamalar yaparken temsil edilmemektedir. Babaların eş ebeveyn değil kendini kısmı zamanlı bebek bakıcısı gibi görmesi özellikle Audrey karakterinin eşi Jeremy’nin Audrey dışarıda olacağı için çocuğuna yalnız bakacağı geceyi unutarak, hatırladığında “Aa doğru ya bu gece bebek bakıcılığı yapmam gerekiyordu” demesi bu temsilin belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır (S1/B1). Öte yandan anne bebeğe bakım verirken aktif iş hayatında değilse bebek bakımıyla ilgili iş bölümüne toplum tarafından gerek görülmemesi ve aynı zamanda ev hanımı olan annelerin ev içinde yaptıkları ücretsiz işin yok sayılması, değersizleştirilmesi de dizide hem karakterlerin kendi yaşadıkları iç çekişmelerle hem de toplumsal yargılamalarla temsil edilmektedir. Özellikle The Letdown’da ev hanımı olan Barbara karakterinin kreşe giden çocuğunun sınıfında ebeveynlerin mesleklerini anlattıklarını duyduğunda sınıfa plansız bir şekilde pelerin takıp girerek evde ücretsiz çalışan bir anne olarak yaptığı işleri bir “süper anne” olarak tanımlayıp anlatması bu bağlamdaki eleştirel bir temsil örneğidir (S1/B5).

Kesinti/kopuş hissi anneliği deneyimleyen kadınların yalnızca çalışma yaşamında yaşanmaz. Miller’in da belirttiği üzere, annelik bedensel bir deneyim, kültürel olarak belirlenen sorumluluk görevi ve bir bebeğin ihtiyaçlarının karşılanmasını içermenin yanı sıra kadının benlik duygusu açısından da derin anlamları olan bir

deneyimdir ve bu bakımdan bir kadının kimliğini oluşturan tanıdığı, pratik ettiği benliğine ilk kez anne olmanın getirdiği deneyimler tarafından meydan okunur ve bu sosyal benlik zamanla öğrenilir. Dolayısıyla, çoğu durumda yeni annelerin başlıca endişesi “normale dönme” olarak da tarif edilen (bebek öncesi) tanıdığı, eylediği benliğini geri kazanmak olabilmektedir (2010, s. 33-34). Annelikle birlikte yaşanan benlik krizi iki dizinin anlatsının da temel olarak konu edildiği meselelerden biridir. The Letdown’da Audrey’in “Kendim gibi hissetmiyorum” dediği bir sahnede ebeveyn destek grubu liderinden “Eğer geçmişe bakarsan tek düşüneceğin şey neler kaybettiğin olur” cevabını alması bu bakımdan dikkate değer bir örnektir (S1/B7). Leora Tennenbaum’un da (2006, s. 198) söylediği gibi anne olan kadınlar kendilerini birdenbire yalnız bırakılmış hissederler. Arkadaşlık ilişkilerinden, sosyal yaşamdan da bir kopuşa işaret etmektedir bu durum. Bu anlamdaki temsil özellikle The Letdown dizisinde yer almaktadır. Ana karakter Audrey’in eski arkadaşlarıyla olan paylaşımlarına aynı biçimde devam etmekte yaşadığı sorunlar ve hem bu dizide hem de Workin’ Moms’ta ebeveynlikle birlikte çocuklu çiftlerle sosyalleşme gerekliliğine ilişkin eleştirel anlatılar mevcuttur.

Toplumsal Bir Mücadele Alanı Olarak Annelik

Toplumsal cinsiyet normları içinde annelikle yaşanan tüm dönüşüm ve kesintilerin yarattığı baskı ve gerilimler anneliğin toplumsal inşasında bir mücadele alanı yaratmaktadır. Bu kadınların hem yakın çevreleriyle hem de daha geniş bir toplumsal alanla giriştikleri bir mücadele olduğu kadar kendi benlikleriyle ve kimlikleriyle de verdikleri bir mücadeledir. Zira Öztan’ın (2015) belirttiği üzere, doğum ve annelik, hem siyasi bir söylem olarak kadınlara biçilen bir rol hem de geleneksel ve dijital medyada neoliberal öznellik hali ile ilişkili olarak kurulan bir kimliktir:

Victoria Beckham ile sembolleşen 34 beden post-natal anneler furyası, *yummy mummies* ile şık, tüketen, cinsel açıdan çekiciliklerine vurgu yapılan anne modelleri, hamile bedenler, anneliğin organik beslenme, yeni çocuk bakım trendleri, ABD’de 2000’lerin başında profesyonel, yüksek gelir grubundan kadınlar arasında medyanın da sıklıkla işlediği, "opting out" yani çocuklar için işten çekilme trendi, anne bloglarındaki patlama...

Annelik ile ilgili bu patlamanın refah sistemlerinin eridiği, sosyal olanakların daraldığı, yurttaşlık mücadeleleri ve hak temelli taleplerin demode ilan edilerek tüketim eksenli yeni kimlik bileşenleri ve imgelerin dolaşımında olduğu bir hiper-gerçeklik çağında karşımıza çıkması rastlantı değil. Diğer yandan da anneliğin profesyonelleşmesi olarak tanımlanan ve çocuk bakımı ve eğitimine ilişkin bilgilerin ayrı bir uzmanlık ve derinleşme alanı olarak karşımıza çıktığını görüyoruz. Çocuk beslenmesine yönelik uzmanlık alanı, çocuk aktiviteleri endüstrisi, eğitim ve pedagoji alanında yeni akım ve eğilimler... (s. 91-91).

Anneliğin böyle bir bağlamda (yeniden) kurgulanışı kadınların annelik kimliğini metalaştırmakta, bir performans, gösteri, tüketim nesnesine çevirmekte ve aynı zamanda tam da neoliberal özneliğin bir niteliği olarak “uzmanlar” tarafından “ideal/doğru anneliği öğreten” talimatlar, tavsiyeler, yol haritaları içinde deneyimlenmesine neden olmaktadır. Donath’ın araştırmasında görüştüğü kadınların “iyi bir anne” olarak nitelendirilmek için başvurdukları kimi davranışları “tiyatro oyunu”, “gösteri”, “sahte” ve “yapmacık tavır” gibi ifadeler bu bakımdan dikkate değerdir. Buradan hareketle, annelik görevini yerine getirmenin kendi başına yeterli olmadığını belirten Donath, bu görevin “doğru” biçimde yerine getirildiğinin aynı zamanda gösterilmesi gerektiği tespitini yapmaktadır (2022, s. 63). Dolayısıyla anneliğin “şeyleştiği” böyle bir atmosferde “annelik yapmak” toplumsal bir mücadele vermeye dönüşmektedir.

Her iki dizide de yakın çevre ve toplumsal alanda girilen mücadeleye ilişkin çok sayıda temsil bulunmaktadır. İki dizide de ana karakterler kendi ailelerinden ve annelerinden çocuk bakımı konusunda umdukları/bekledikleri desteği alamamaktadır. İki dizide de ortak olan ama geleneksel annelik anlatısından farklı olan bir örüntü olarak annelerin ebeveyn destek gruplarında bir araya gelmesidir. Baktığımızda birincil ya da ikincil çevrede gösterilen destek, önceki nesilden gelen bilgilerin aktarılması, annenin zorlandığı durumlarda desteklenmesi olarak işleyen sistemden farklı olarak Kanada ve Avustralya gibi bireyselliğin baskın olduğu iki ülkede de birbirine tamamen yabancı olan kadınların annelik/ebeveynlik destek gruplarında bir araya geldiği görülüyor. Bu başlı başına gelenekselden günümüze anneliğin değişimiyle ilgili irdelemesi gereken bir konudur. Clarissa P. Estes’in (2013) işaret ettiği gibi, bu günümüz kapitalist ve ataerkil toplumsal yaşamında kadın kadına bilgi aktarımının kopuşuna ve kadınların yalnız başlarına annelik yapmayı öğrenmek durumunda kaldıklarına ilişkin bir temsil olarak okunabilir. Ancak her iki dizide de kadınların annelerinden ya da akrabalarla ilişkileriyle kuramadıkları destek ve bilgi aktarımı-paylaşımı ilişkisini arkadaşlık ilişkileriyle ve anne destek gruplarıyla sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Özellikle annelik gruplarında annelik rekabetinin yansımalarını bolca görmek mümkün olsa da

kadınlar arası dayanışma ve bağ kurma ilişkilerinin özellikle bu alanlarda yeşerdiği görülmektedir. Dolayısıyla bu temsil, günümüzde çocuk bakımı konusundaki destek mekanizmalarının değişimine ilişkin bir örnek olarak okunabilir. İki dizide de annelerin ya da babaların aileleri üzerinden kuşaklar arası ebeveynlik biçimleri tartışılmaktadır. Ana karakterler Kate ve Audrey'in özellikle çocuk bakımında kendi annelerinden gerektiğinde yeterli destek görmemesi ve çocuk bakımı konusunda yaşadıkları fikir çatışmaları ayrıca da eşlerinin ailesiyle çocuklarının bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgili yaşadıkları çatışmalar gösterilmektedir. Aslında destek meselesi iki dizide de anneliğin deneyimlendiği mücadele alanı içinde "kutsal, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan anne" mitinin dönüşümü olarak da sorunsallaştırılmaktadır. Örneğin, yenidoğan ebeveyni annenin fiziksel ve ruhsal yıpranmasına yakın çevrenin kayıtsızlıklarının da bir temsili olarak Audrey karakterinin çok yorgun görünürken annesinden gece bebeğine bakmasını talep etmesi üzerine, annesinin onun uyku eksikliğini anlamak yerine "depresyonda gibisin" demesi bunun yansımalarından biridir (S1/B1). Kanada ve Avustralya yapımı bu iki dizide kurumsallaşmış/profesyonel ancak eksiklikleri olan bir destek mekanizmasının ve aynı zamanda sınırlı bir geleneksel yardımlaşmanın ve kuşaklar arası ebeveynlik çatışmalarının temsili Türkiye'de yaşayan bu çalışmanın yazarlarının kendi deneyimleri ile bağlantılı olarak hem tanıdık hem farklı gelen bir okuma yapmalarına olanak tanımaktadır. Zira bir yandan kurumsallaşmış bir destekten ziyade yaygın olarak büyükannelerin çocuk bakımı konusunda çoğu zaman ücretsiz olarak verdikleri geleneksel destek diğer yandan eski kuşaktan farklı ebeveynlik yapma biçimlerinin ortaya çıkışı ve öğrenilerek uygulanmaya çalışılması kuşaklar arası yardımlaşmayı daha fazla içerirken gerilimli bir ilişki de yaratmaktadır. Dolayısıyla kuşaklar arası yaşanan çatışma tanıdık bir temsil iken kültürel bakımdan en belirgin farklılık ise anneliğin iki dizide de temsil edildiği gibi kurumsal sosyal destek mekanizmalarının/uzmanlığın müdahale alanı içinde var olmasından ziyade yaygın biçimde daha geleneksel bir alanda -önce kendi çocuklarının sonra torunlarının bakımı ile- hayat boyu bitmeyen bir görev olarak deneyimlenmesidir.

Yine her iki dizide de annelik daha geniş bir toplumsal bağlamda bir mücadele alanı olarak kurgulanmıştır. Kadınların iş yerlerinde süt sağmak için uygun mekanların bulunmaması, tuvaletlerde, perdesi olmayan odalarda bunu yapmak durumunda kalmaları; kamusal mekanlarda özgürce bebek emzirememek; bebek alt değiştirme masalarının yalnızca kadın tuvaletlerinde bulunması; anneliğin iş yaşamında her zaman bir dezavantaj olarak deneyimlenmesi ve bu nedenle anne olan kadınların emeğinin değersizleşmesi; anneliğe atfedilen yargılayıcı anlamlar her iki dizide de kadınların katlanma, baş etme, direnme ve mücadele taktikleri ürettikleri sorunlar olarak temsil edilmiştir. Bu bağlamdaki çok sayıda temsil örneği hane içinde, sosyal yaşamda, kamusal mekânlarda ve iş yaşamında görülmektedir. Anneliğin sorgulanması ve yargılanmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan anne utancı (mom shaming) daha çok The Letdown'da ama iki dizide de çok sık işlenmektedir. The Letdown'da Audrey'in kahvecide kafelinli kahve alırken bir başka annenin sorması üzerine bebeğini emzirmedeğini söylediği ancak daha sonra kahvesini içerek bebeğini emzirirken bu anneye yakalandığında ayıplanarak utandığı görülür (S1/B1). Ester karakterinin ise ebeveyn destek grubunda diğer anneler tarafından sezaryen doğum yapması nedeniyle yargılanarak utandırıldığı gösterilmektedir. Yine The Letdown'da ebeveyn destek grubunda anneler beğendikleri/okudukları bebek bakım gelişim kitaplarını getirirken, Audrey karakteri kendisini kötü hisseder çünkü yanında getirdiği kitap Frankenstein'dir. Bunun nedeni Audrey'in konuyla ilgili gelen e-mailin yalnızca konu kısmını okuması ve kitap kulübü kitabını getirmesi gerektiğini sanmasıdır. Audrey, doğru türde bir kitap getirmemesinin "utancıyla" beraber durumu "bu kitap da ilgisiz değil, canavar yaratmama konusunda bir ikaz sonuçta" diyerek toparlamaya çalışır ve kitaptan şu alıntıyı yapar: "Ayın kısık ve sarı ışığı altında yarattığım gariban ve zavallı canavara baktım." (S1/B2) Burada Frankenstein'in seçilmesi de kendi yarattığı şeyin mahvetme gücünden duyulan bir korkuya, başka bir ifade ile annelik öncesi benliğine ve kimliğine meydan okuyan yeni durumdan duyulan korkuya işaret eden metinlerarası bir gönderge olarak okunabilir.

Gebelik ve doğum sonrası annelerin değişen bedenine çevreden yapılan müdahaleler de iki dizide tekrarlan karşılaşılan sahneler. Audrey'in, dışarı çıkacağı zaman pompayla süt sağmak istediğinde annesinin pompa kullanması durumunda göğüslerinin bozulacağına ilişkin uyarısı (S1/B1); Kate karakterinin eşi Nathan'ın evden çıkmadan önce sabah koşusunu yapıp yapmadığını sorması (S1/B2); başlarda doğum sonrasında işe dönmek istemeyen Jenny karakterinin kendisini ikna etmeye çalışan eşi tarafından onu eskisi gibi fermuarlı elbiseler içinde görmek istediğini söylemesi (S1/B2) bu bağlamdaki temsil örneklerinden birkaçını oluşturmaktadır. Annenin bedenine olduğu kadar annelik yapma biçimine ilişkin de toplumsal olarak herkesin söz hakkı varmışçasına tavsiyeler vermesinin mizahi bir eleştiriyi aktarıldığı sahnelere de her iki dizide rastlamak mümkün. Örneğin, The Letdown'da bebeği arabada uyuyabilen Audrey karakterinin bir gece arabada bebeğini emzirirken sokaktaki uyuşturucu satıcısı bir erkeğin emzirme biçimine müdahale ettiği görülür. Workin' Moms'ta ise Kate karakterinin

çocuğunun bakıcısının sütünü yağlı olmadığını söyleyerek ona sormadan mama vermesi, ayrıca Kate'in yardım istediği annesiyle de bebeğinin bakımı konusunda sorun yaşaması bu temanın örneklerindedir.

İki dizide de sık sık toplumun ebeveynlere yüklediği bebekle birlikte gelen tamamlanmışlık ve en mutlu olma hali beklentisine yönelik eleştirel temsiller bulunmaktadır. The Letdown'da Audrey karakteri çatışmalı bir dönemden geçerken eşi Jeremy'e şöyle söylemektedir: "Bize neler oluyor? Bunun en iyi zamanlar olması gerekiyordu. İnsanlar bu zamanların en iyi zamanlar olduğunu söylüyorlar. Yalancılar!" (S1/B7). Ayrıca bu hat üzerindeki temsil örnekleri heteronormatif olmayan ve annelik kimliğiyle kesişimsel olarak dezavantajlı kimliklerin de temsil edildiği görülmektedir. The Letdown'da kendi ailesine açılmamış bir eşcinsel anne olan Martha'nın donörle anne oluşu temsil edilmektedir, bu karakter aynı zamanda Hindistan göçmeni bir aileye mensuptur. Workin' Moms'taki heteronormatif olmayan aile anlatısı ise iki eşcinsel anne olarak sunulmaktadır, biri bebeği doğuran diğeri ise o bebeği isteyip bakım veren olarak temsil edilmektedir. Burada da annelerden birinin siyahi politik kimliği de öne çıkarılan bir konudur.

Ancak anneliğin kadınların kendi benlikleri ve kimlikleriyle de bir mücadele alanı olması meselenin daha diplerindeki karmaşıklığını kavramak açısından önemlidir ve her iki dizide de bu türden bir kavrayış edinmek mümkündür. Örneğin her iki dizide de kendilerini feminist olarak tanımlayan kadınların kürtaşı büyük bir travma olarak deneyimledikleri ve bu deneyimin benimsedikleri dünya görüşüyle olan çelişkisini de yaşadıkları görülmektedir. Bu noktada, yukarıdaki satırlarda da vurgulandığı gibi anneliğin hem bedensel hem de toplumsal bir dönüşüm olmasını yeniden hatırlamakta yarar var. Annelik bu noktada, dizilerde (kürtaj örneğindeki) kadınların deneyimlerinde politik bir meseledir de aynı zamanda. Ancak meselenin bedensel/biyolojik ve duygulanımsal boyutu bu politik duruşu sarsan bir işlev görmektedir. Audrey karakterinin medikal komplikasyonlar bulunan ikinci gebeliğinde kürtaşı başvurduğunda aslında konunun öznesi olarak kendisi ve ailesi için neyin en iyisi olduğuna dair sezgilerini dinlemiş olsa da dizide hemen ikinci çocuğu yapan akranları yetersizlik hissini artırır. Ayrıca annedeki yas ve kayıp sürecinin içsel olarak daha uzun ve derin yaşandığı da iki dizide de Anne ve Audrey karakterleri üzerinden temsil edilmektedir. Workin' Moms'ta Anne karakteri örneğinde medikal gereklilikten değil hazır olmama ve istememe nedenli kürtaşı temsili vardır. Ergenlik çağında bir kızı ve 8 aylık bebeği olan Anne karakteri bu kararı verirken çok zorlanır ancak anneyi özne olarak kuran bu anlatıda, sonrasında gelen rahatlamayla annenin isteğinin, sezgisinin onun kararındaki belirleyiciliği görülmektedir.

Özellikle The Letdown'da ana karakter Audrey'in yaşadığı annelikle politik kimliği arasında yaşadığı bu gerilim daha gündelik konularla da sıkça temsil edilmiştir. Örneğin Shameless bölümünde Audrey ve partneri Jeremy'nin yeni taşındıkları evde Audrey pembe olan çocuk odasını başka bir renge boyarken kocasının kendisine "Pembenin nesi varmış?" diye sorduğunda, "Burada çok vakit geçireceğim, güzel olmasını istiyorum" diye cevap verir ve ardından Jeremy "pembe ayıplaması" olarak kavramsallaştırılan geleneksel kadını şeylerin ayıplanmasına ilişkin bir analiz okuduğundan bahseder ve Audrey'in bir anda durup düşünmesine neden olur. Dizi boyunca Audrey'in başa çıkamadığı kürtaşı travması nedeniyle seçenek yanlısı, feminist, politik olmasına rağmen neden bunun üstesinden gelemediğini sorguladığı sahneler de mevcuttur. Bu temsil hem politik kimlik hem de popülerleşen bir toplumsal cinsiyet eleştirisi bağlamında annelikle ilgili sorunsallaştırılan meselelerin deneyimlenmesinde yaşanan karmaşıklığa işaret etmektedir.

SONUÇ YERİNE

Dijital platformlarla birlikte ortaya çıkan talebe bağlı (on-demand) ve streaming yayıncılığı, özellikle Netflix, 21. yüzyılda farklı dezavantajlı kimliklerin meselelerini temsil eden çok sayıda anlatı üretmekte ve küresel olarak dolaşıma sokmaktadır. Geleneksel yayıncılığa kıyasla daha özgür ve özgün içerikler üretmeye imkân tanıyan bu mecralarda yerel olanın küresel olarak da dolaşıma sokulması, bir yandan dünyanın farklı bölgelerinde yaşananlara dair bir farkındalık oluştururken diğer yandan da aslında yaşadığımız dünyanın evrensel sorunlarını, çelişkilerini, mücadelelerini de görünür kılan bir alan açmaktadır. Çalışmada ticari amacını gözden kaçırmadan küresel dijital yayın platformu olan Netflix'in farklı kimlikleri temsil eden toplumsal hareketlerin taleplerine duyarlı bir içerik yayıncılığına sahip olmasının bir sonucu olarak, -her ne kadar temelde anaakım yayıncılık anlayışıyla kıyaslamayı amaçlamasak da- geleneksel yayıncılık içeriklerinden farklılaşan görece daha özgür yayınları kullanıcılarına sunduğu belirtilmiştir ve bunun yeni kültürler yarattığına ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Biri Kanada, diğeri Avustralya'da çekilen ve Türkiye'de her ikisi de Netflix platformunda yayınlanan annelik temalı iki dizinin Türkiye'de yaşayan anneliği deneyimlemiş iki kadın araştırmacı olarak bizim tarafımızdan okunması dolayısıyla bu çalışma, bizim meselenin deneyimlenme biçimlerindeki ortaklıklar üzerine düşünmemizi sağlamıştır. Görünen o ki ataerkil toplumsal yaşamın, neoliberal kapitalizmin dünyanın hemen her köşesine farklı görünümlemlerle, ittifaklarla sızdığı günümüz dünyasının içinde bulunduğu krizler ve çelişkiler yine bu sistemin kendisi içinde

büyüyen/devleşen mecralarda/platformlarda kendi çelişkilerini sorgulayan anlatılar üretmektedir. Ataerkinin ve kapitalizmin yarattığı diğer sorunlar gibi annelik de bu anlatıların içinde kendine yer bulmaktadır. Çalışma kapsamında analiz edilen her iki diziyi de bu bağlamda görmek mümkündür. Zira, her insanın dünyaya gelişinden itibaren gelişiminde son derece belirleyici bir rol biçilen klasik psikanalitik annelik okumalarından, toplumsal yaşam, medya ve popüler kültür içinde inşa edilen annelik görevini layıkıyla yerine getiren iyi anneler ve annelik yapamadığı için kötüleştirilerek psikolojik hastalıklarla ilişkilendirilen hasta anneler ya da kötü anneler yerine, bu dizilerde gebelik, doğum ve annelik süreçlerinin çok çeşitli, zorlayıcı, çelişkili ve çetrefil “doğası” kapsayıcı ve sorgulayıcı bir temsille aktarılmıştır. Gebelik, doğum ve anneliğin kadının benliğinde ve kimliğinde bedensel, zihinsel ve toplumsal dönüşümün yarattığı fiziksel ve zihinsel sorunlar ve bunlarla baş etme konusunda kadınların yalnız bırakılması; annelikle birlikte kadınların özellikle cinsiyetçi iş bölümü nedeniyle hem iş yaşamından hem de sosyal yaşamdan kopuş deneyimi yaşamaları ve aynı anda pek çok işi yapabilme çabalarıyla bu durumun üstesinden gelmeye çalışmaları; hem ataerkin toplumsal yaşamın, eril siyasi söylemin hem de neoliberal düzenin uzmanlık anlatılarının müdahaleleri içinde günümüzde anneliğin bir tür mücadele verilerek deneyimlenen bir kimliğe dönüşmesi her iki dizinin anlatısının temel örüntüsüdür. Bu bağlamda, popülerleşen konuların dezavantajlı kimliklerin talepleri doğrultusunda bu platformların içeriklerine yansıdığını ve bu durumun popüler konuların geleneksel ya da klasikleşmiş anlatılarının temsilinde bir kırılma yarattığını ve bu çalışmada incelenen içerikler üzerinden annelik özelinde söyleyecek olursak anneliği “iyi annelik” “kötü annelik” dikotomisinden özgürleştiren bir tür temsil çeşitliliğini olanaklı kıldığını söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

- Aktan, E., & Kayış, H. H. (2018). Sosyal medya ve değişim: Bloglar aracılığıyla anneliğin evrimi üzerine netnografik bir analiz. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 9 (32), 39-54. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2018.2.003.x>
- Aktaş, G. (2019). Günümüz toplumlarında anneliğin değişen biçimlerini sosyal medya kullanıcıları üzerinden değerlendirmek. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 253-271. <https://doi.org/10.32600/huefd.441402>.
- Arnold, B. L. (2016). *Taking the village online: Mothers, motherhood and social media*. Demeter Press.
- Badinter, E. (2017). *Kadınlık mı? Annelik mi?* [Çev: Ayşen Ekmekçi]. İletişim Yayınları.
- Başoğlu, R. (2020). Annelerin sosyal medya kullanımı ve Instagramda olan popüler anneler. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 7, 857-873.
- Beauvoir, S. (2010). *Kadın “ikinci cins” – Evlilik çağı* [Çev: Bertan Onaran]. Payel Yayınevi.
- Birsay, H. (2017). *Emiyor mu? mükemmel annelik beni teğet geçti*. İndigo Kitap.
- Bora, A. (1997). Kamusal alan/özel alan: Mahrumiyet-özgürleşme ikileminin ötesinde. *Toplum ve Bilim*, 75 (Kış), 85-93.
- Bourdieu, P. (2018). *Eril Tahakküm* [Çev: Bediz Yılmaz]. Bağlam Yayıncılık.
- Burroughs, B. (2019). House of Netflix: Streaming media and digital lore. *Popular Communication*, 17(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/15405702.2017.1343948>.
- Clarke, V., & Braun, V. (2017) Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 297-298, <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>.
- Duman, K. (Ed.) (2022). *Netflix etkisi dijital çağda ekran kültürü*. Urzeni Yayınevi.
- Eke, P. (2022). *Tercihen çocuksuz – Kadınlık arzuları değişirken*. Notabene Yayınları.

- Erdem, N., & Aytekin, B. A. (2021). Covid-19 pandemisinde izleyici deneyimi: Netflix ekseninde dijital platformlara bakış. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (36), 302-325. <https://doi.org/10.31123/akil.988565>.
- Estes, C. (2013). *Kurtlarla koşan kadınlar. Vahşi kadın arketipine dair mit ve öyküler*. [Çev: Hakan Atalay]. Ayrıntı Yayınları.
- Ferrante, E. (2018). *Karanlık kız* [Çev: Eren Yücesan Cendey]. Everest Yayınları.
- Gezer-Tuğrul, Y. (2018). Dindar kadınların annelik algısı: Reçel Blog ve Müslüman Anneler blogunun karşılaştırmalı analizi. *Fe Dergi*, 10 (2), 70-84.
- Hager, T. (2011). Making sense of an untold story: A personal deconstruction of the myth of motherhood. *Qualitative Inquiry*, 17 (1), 35-44. <https://doi.org/10.1177/1077800410389442>.
- Hallinan, B., & Striphos, T. (2014). Recommended for you: The Netflix prize and the production of algorithmic culture. *New Media & Society*. <https://doi.org/10.1177/1461444814538646>.
- İlden-Koçkar, A. (2015). Günümüzde anne olmak: Bağlanma teorisi ve kadının çalışması arasındaki dengenin incelenmesi, *Cogito*, 81 (Annelik), 207-218.
- Jenner, M. (2018). *Netflix and the re-invention of television*. Springer.
- Karaduman, S., & Acıyan, E. P. (2019). Netflix'in ilk Türk dizisi "Hakan Muhafız" üzerine bir alımlama analizi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 669-687. <https://doi.org/10.31123/akil.620457>.
- Lobato, R. (2019). *Netflix nations: The geography of digital distribution*. New York University Press.
- Mackenzie, J., & Zhao, S. (2021). Motherhood online: Issues and opportunities for discourse analysis. *Discourse, Context & Media*, 40, 100472. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2021.100472>.
- Maier, C. (2015). *No kid: Çocuk yapmamak için 40 neden* [Çev: Z. Canan Özatalay]. Esen Kitap.
- Maksudyan, Z. (2015). Doğumhanede zamansız bir gece, *Cogito*, 81 (Annelik), 219-224.
- Matrix, S. (2014). The Netflix effect: Teens, binge watching, and on-demand digital media trends. *Jeunesse: young people, texts, cultures*, 6 (1), 119-138. <https://doi.org/10.3138/jeunesse.6.1.119>.
- Miller, T. (2009). *Annelik duygusu. Mitler ve deneyimler* [Çev: Gül Tunçer]. İletişim Yayınları.
- Nam joo, C. (2021). *Kim Jiyeong - Doğum: 1982* [Çev: Betül Tıncılıç]. A7 Kitap.
- Orton-Johnson, K. (2017). Mummy blogs and representations of motherhood: "Bad mummies" and their readers. *Social Media+ Society*, 3 (2), <https://doi.org/10.1177/2056305117707186>.
- Öztan, E. (2015). Annelik, söylem ve siyaset, *Cogito*, 81 (Annelik), 91-107.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* [Çev: Mesut Bütün & Selçuk Beşir Demir]. Pegem Yayınları.
- Sarı, Ü., & Türker, H. (2021). Dijital platform kullanıcılarının izleme alışkanlıklarına yönelik bir araştırma: Netflix örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (1), 59-80. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902558>.

- Sever, M. (2015). Kadınlık, annelik, gönüllü çocuksuzluk: Elisabeth Badinter'den Kadınlık mı Annelik mi?, Tina Miller'dan Annelik Duygusu: Mitler ve Deneyimler ve Corinne Maier'den No Kid üzerinden bir karşılaştırmalı okuma çalışması. *Fe Dergi*, 7 (2), 71-86. https://doi.org/10.1501/Fe0001_0000000144.
- Tanenbaum, L. (2006). *Saç saça baş başa. Kadınlar arası rekabet* [Çev: Billur C. Yılmazyigit]. Versus Kitap.
- Tryon, C. (2013). *On-demand culture: Digital delivery and the future of movies*. Rutgers University Press.
- Tryon, C. (2015). TV got better: Netflix's original programming strategies and the on-demand television transition. *Media Industries Journal*, 2 (2), 104-116. <https://doi.org/10.3998/mij.15031809.0002.206>.
- Ünlü, D. G. (2021). Dijital annelerin feminist sesi: Annelik inşasının tartışmaya açılmasında web siteleri ve blog içeriklerinin rolü. *Erciyes İletişim Dergisi*, 8 (1), 421-440. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.811867>.
- Waugh, D. (2017). *Kasmadan annelik* [Çev: Elif Subaş]. Tara Kitap.
- Yanardağoğlu, E., & Turhallı, N. (2020). From TRT to Netflix: Implications of convergence for television dramas in Turkey. [Ed: Yeşim Kaptan, Ece Algan] *Television in Turkey* (s. 189-204). Palgrave Macmillan, Cham.
- Yardım, G. (2020). Sosyal medyadaki kültürel kimliklerin dönüşümü odaklı "Blogger Anne" kimliklerinin incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (33), 129-157. <https://doi.org/10.31123/akil.696758>.

Yazar Katkı Oranı

Birinci yazarın çalışmadaki katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.